

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

UNIVERSITEITSBIBL

90000015

Digitized by Google

Aen den Leser.

HET Goddeloos bedrijf der snoode Portugijsen
Comt eenmael aen den dagh, (ja doet de hayren rijzen
Van menigh Christen mensch!) die door haer vals bedrijf
Ons toonden vrient te zijn; maer ghy, ó snoo katijf!
En hebt ghy noyt bedacht dat al u valsche streecken,
En al u groot verraet, doch eenmael son uyt-breecken,
Het welck ghy hebt gepleeght aen onsen vrijen staet,
Ghy maeckten ons veel wijs, maer 't was niet als verraet.
Angool, de *Caep Sint Augustijn*, Croon van onsen hoofde,
Die ghy de Compagnie door groot verraet beroofde,
Ghy pleegde Duyvels-list, u Koningh was verstoort,
't Was buyten sijn bevel, en sonder sijn accoort
Dat sulcx daer was geschiet, hy soude haer castijden;
Maer speelt den Hypocrijt, want hy daer in verblijden.
Siet hier het vals bedrogh, by Portugael gesmeet,
Die in een staende Vreed' gebroken heeft haer Eedt.

Met recht mach Hollant aen den Brasilijschen- Portugys antwoorden :

W at moogt gy Portugijs u scherpen,	<i>Dat is quaelick-spreekentheyt,</i>
Om voor u my te verwerpen?	<i>Daer een Sot zyn ryckdom leyt,</i>
'k Ben te swaer van Trouw ghevult,	<i>Die men voor zyn Godt siet strycken,</i>
Eet ghy my verwerpen sul:	<i>Want men vint niet sijns ghelycken</i>
<i>Israël Egypt ontoluchte,</i>	<i>In het gantsche Nederlandt,</i>
't Geen haer vaeck tot Godt dēe suchte,	<i>Of Castiliaensche kant.</i>
Even soo ontolucht myn Geest,	<i>Nu soo wilt dan liever swygen,</i>
't Geen men in u Versen leest:	<i>Als door sprecken hinder krygen,</i>
Doch hier uyt staet recht te leeren,	<i>En mijn lieve Portugijs,</i>
Eenich schand-vleck van hem keeren;	<i>Schijnt u seluen noyt soo wijs.</i>

Stultorum Thesaurus maledictionum.

1753

D E

PORTOGYSEN

G O E D E N

B V Y R M A N.

Ghetrocken uyt de Registers van syn
goet Gebuerschap gehouden in Lis-
bona, Maringan, Caep Sint Augu-
stijn, Sint Paulo de Loando, en
Sant Tomée.

Dienende tot Antwoort op het ongefondeerde

Brasyls - Schuyt - practien.

Weest onnosel als de Duyven, En voorzigtich als de Slangen.

Ghedruickt tot Lisbon, inde groote Druck-fael,
Daer uyt-hanght het Verradich Portegaek.

Anno 1650.

Aen den Leser.

HET Goddeloos bedrijf der snoode Portugijſen
Comt eenmaek aen den dagh, (ja doet de hayren rijſen
Van menigh Chriſten menſch!) die door haer vals bedrijf
Onstoonden vrient te zijn; maer ghy, ó ſnoo katijf!
En hebt ghy noyt bedacht dat al u valſche ſtreecken,
En al u groot verraet, doch eenmael ſou uyt-breecken,
Het welck ghy hebt gepleeght aen onſen vrijen ſtaet,
Ghy maeckten ons veel wijs, maer 't was niet als verraet.
Angool, de Caep, Sint Auguſtijn, Croon van onſen hoofde,
Die ghy de Compagnie door groot verraet beroofde,
Ghy pleegde Duyvels-liſt, u Koningh was verſtoort,
't Was buyten ſijn bevel, en ſonder ſijn accóort
Dat ſulcx daer was geſchiet, hy ſoude haer caſtijden;
Maer ſpeekt den Hypocrijt, want hy daer in verblijden.
Siet hier het vals bedrogh, hy Portugael geſmeet,
Die een ſtaende Vreed' gebroken heeft haer Bedt.

Met recht mach Holland aen den Braſiliſchen-
Portugys antwoorden :

W At moogt gy Portugijs aſcherpen, Om voor u my te verwerpen? 'k Ben te ſwaer van Trouw ghevult, Eet ghy my verwerpen ſult: <i>Israël Egypt ontvluchte,</i> 't Geen haer vaeck tot Godt dēe ſuchte, Even ſoo ontvlucht myn Geest, 't Geen men in u Verſen leeft: Doch hier uyt ſtaet recht te leeren, Eenich ſchand'-vleck van hem keeren;	<i>Dat is quaelick-ſpreekentheyt,</i> <i>Daer een Sot zyn ryckdom leyt,</i> <i>Die men voor zyn Godt ſiet ſtrijcken,</i> <i>Want men vint niet ſijns ghelijcken</i> <i>In het gantsche Nederlandt,</i> <i>Of Caſtiliaenſche kant.</i> <i>Nu ſoo wilt dan liever ſwygen,</i> <i>Als door ſprecken hinder krygen,</i> <i>En mijn lieve Portugijs,</i> <i>Schijnt u ſeluen noyt ſoo wijs.</i>
--	---

Stultorum Theſaurus maledictionia.

BEELE en H. Moog. oprechte en getrouwe Patriotten, ware Voorstanders van ons dier-gekoſte Vryheyt, de menichvuldige ſmaet en ſchant-ſchriften teghen de Weſt-Indiſche Comp. komen ſoo dick, ſoo aenſtootelyck voor, dat niet mogelyck en is deſelve langer te ſien, te hooren, veel min on-geſien, en als niet gemerckt, heen te laten gaen: derhalven hoe-wel geen geinterſſeerde, nochtans een Lief-hebber van ons lief en dier-gekoſte Vaderlandt, en de Weſt-Ind. Comp; Soo hebbe niet konnen naer laten, deſe opmercklyckheden, U. E. H. Moog. en al de Wereldt voor oogen te ſtellen, op dat door woort, en weer-woort, eens de waerheyt aen den dagh komen mach.

MEn ſuſtineert/ en ſchryft dat het nootſakelyck is/ dat men alles verkoop/ hoe eer hoe lieber/ om dat ſoo deſe Schryvers ſeggen/ de Comp. ons niet meer nut en is/ ja dat ons eens ſoo veel gelegen is/ aen den Handel van Doortegael alleen/ als aen Braſyl/ ick vertrau deſe luyden zijn ſoo onwtent/ wat nut ons de Comp. is/ als ſy het ſchryven: 't is immers een Comp. ſoo de heele Wereldt bekend is/ die ons op't hoogſt nootſakelyck is/ die een geweldige conſumptie kan maken in eſſe zijnde/ in de hooft-neeringen der Hooft-ſteden Haerlem/ Delft/ Leyden/ &c. en door ons heele Vaderlant/ maer dat is te vozen (ſoo in 't opzichten vande Comp. als nader-hant) ſoo overvloedigh getoont/ datſe ons nootſakelyck is/ ende oock op't alder-hooghſte profijtelyck/ dat het onnoedigh is 't ſelve weer te verhalen/ daer en leyt ons de queſtie nu niet/ maer alleen of Doortegael vermach ons dat niet verract af te nemen/ ſtaende Vrede/ en dat moſt bewezen worden/ dit gaen deſe ſchryvers verby/ en ſoecken maer met ſchelden/ en laſteren/ de Comp. upt te maken/ en de goede Patriotten vande wegh af te leyden/ op dat terwijl ſy onder de conſuſie zijn.

21 2

ſchuy

schynende / dan met de regeringe van de Comp. te lasteren /
dan met deselve voor al de werelt in den gront te verkleppen /
en met menigthe van valsche sustenuen / ons van de saeck
selfs af te leyden ; te weten van 't verraet van Pooztegael te
bewijzen / dat / dat wel gedaen was / en staende Vrede mocht
geschieden / maer daer geen raet toe wetende / soo soeckense
maer onder de confusie te schynen / en hier de Comp. hate-
lijk te maken / en in Brasyl de Regeringh moeloos / en onges-
nigh / en soo hebbense van eersten aen begonnen / selfs doen
het groot secours upt-ging / met alle listen en lagen getracht /
het volck moeloos te maken / en soo doense noech / hier en gin-
der / maer ick hoop men sal op haer aenslagen letten / en God
sal eens de listige Achitophels raetslagen / op haer eygen kop
laten komen.

't Oprechten vande West / nevens d' Oost-Indische Comp.
zijn t allen tijden twee vaste Calomnien van onsen staet ge-
houden / sy hebben oock ghetoont wat een Wet sy voor een
groot gedeelte hebben gestelt / aen onsen Algemeenen vyant /
als doen ons soo formidabel / en vreeselijk ; wil men seggen
de West-Indische Comp. heeft nu die macht niet meer / dien
volgende ons nu niet nut / soo komt het weer daer op aen / hoe
haer die macht van de Portegijzen ontnomen is / dat wy
schuldigh zijn te wreken ; een dingh is wonder / en ten alder-
hooghsten bedroeft om aen te hoozen / dat hier ingebozenen /
van een staet / van een uni / moogelijk van een siegelie / voor
het verraders werck van Pooztegael / en teghen de Comp.
schrijven / en dat over een verraet / in oude noch nieuwe Histo-
rien diergelijke ghelesen / om alsoo waert voor haer deel mo-
gelijk / 't goet en bloet / van soo menighvuldigh vroom Par-
ticipant / oock van Weesen / en Weduwen / voort met voeten
te trappen / en die heerlijke Comp. te helpen upt-blusschen /
op datter noyt een strael meer of op en stingh / een sake die
niet recht / en waerheyt / selfs onder alle Heydenen / die den
• waren en supberen Godt niet en kennen / nochtans altoos
ver-

verbloecht is/ wie liet/ en tast het niet als met handen/ den
 trou die tegens dese Comp. omgaet. In't eerst van de Re-
 volte heeft men ontkenet dat den Koninck van alles dat de
 Rebellen deden/ pet wist/ en gans onnoosel was/ is diepghede
 de Gouverneur van de Bahia/ te doen straffen. Maer de
 minst geoeffent in onsen staet/ die maer eenigh oordeel heeft/
 liet/ en heeft altoos konnen sien / dattet is een werck niet be-
 gonnen door de Rebellen in Brasil/ maer van langer hande
 gesincedt/ gestoockt/ ghevoordert/ en ghehandhaeft/ in/ en door
 Poortegael/ en soo ist en blijft het als noch/ en dat blyckt ons
 soo clare als de Son op den middagh. Den Koninck hapt
 erpres geschreven al in't Jaer 1644. aende Gouverneur van
 de Bahia/ dat hy op syn hoede hadt te wesen/ en aen syn Ad-
 mirael ter Zee/ dat hy hadt te volgen de ordre vanden Gon-
 verneur van de Bahia/ alsoo soo hy schreef hy sekere kennis
 hadt/ syn vanden pet's boor hadden/ maer daer wast niet/
 want de Koninck van Spaengien was doen onmachtigh/
 en de Comp. heeft het noyt gesocht / maer 't was alleen om
 haer in postuer te stellen/ end onse van alle kanten dan met
 macht te overvallen/ gelijk den Gouverneur vande Bahia
 oock niet nalatigh was/ al enige maenden boor de Rebolve
 het platte Landt van Brasil te laten op-rupden teghen de
 Comp. schreef oock aen de onliggende Provincien / dat sy
 eer langh het groot-verwachte-seours te wachten hadden/
 was dat oock al Rebellen werck? Maer laet ons de saeck
 wat nader examineren / en sien of Poortegael selfs ons nu
 het Mom-aensicht niet af gedaen en heeft/ haer H. M. heb-
 ben immers verclaert/ en vertrou de selve verclaren als noch/
 dat Sint Paulo de Loando, en Sint Tomée, is wel en wettel-
 lijk genomen by de Comp. / en dat de Comp. met het ne-
 men van de selve/ geenfins en heeft gebroken den Brede die
 desen Staet heeft gemaeckt met de Croon Poortegael, soo't
 wel ende wettelijk is ghenomen by de Comp./ volghens de
 verclaringe van haer H. M. selfs/ breeckt dan Poortegael niet.

44
weet op een idel ben Dode niet desen Staet / want immers
denck ick niet / dat enigh Portegijs / of Portegijs-penciona-
ris / soo geck is / dat hy ons wil doen gheloooven dat dat oock
Rebellen zijn vanden Coninc van Doortegael / want hy nae
heel Hollandt weet dattet is een Bloot / en Volck / toe-gherust
selfs in Doortegael / en van daer regel-recht geloopen naer
Angola, ~~en~~ selve ghenomen / dats immers niet sonder we-
ten van den Koninck / hoewel hy dregghde den genen te doen
hangen die t gedaen hadden / maer liet men daer ooc niet dat
hy niet ons geckt / (t is seker dat de Portegijzen de valsche
ophytlingh van Calper Dias noch in t hooft leyt / namentlicke /
dat het een Comp. is / bestaende in particuliere Coup-lyp-
den / dat den Koninck by mocht toe tasten / nu hy occasie
sagh / dattet haer de Staten niet eens souden aen-trecken /
maer hoe ver sy haer selven daer in bedrogghen hebben / heb-
ben sy ten deelen gevoelt / en sullent niet Gods hulpe noch be-
ter gewaer worden.) Sept men daer tegen / tgeen sich selfs
weer-leyt / de Portegijzen oordeelen dat haer Angola t on-
recht is ontnomen / wy seggen daer teghen de heele Wereldt
weet anders / en is voormaels anders bewesen / maer om alle
dispuyt te wyten / heeft het immers de Com. aen haer H. M.
gestelt / en die doen contrarie uyt-spraeck / maer t leyt daer
niet / Doortegael heeft niet verract en schelm-stucken begon-
nen / en wil soo eynden / ja seggense / de Comp. heeft den Ko-
ninck Taparica afgenomen / en dat was des Konincs eygen-
merckt haer bedroggh / en soo gaense over al / de Comp. heeft
Taparica genomen / de Molens om de Bahia gebrant welen
wettigh / want sy hebben het genomen en gedaen van die / en
tegen die / die haer alles af-namen / te water en te lande / wat
sy krijgen kosten / sy hebben het genomen van die die haer
ruineerden / en noch soecken te doen / merckt hier weer Door-
tegaels vals heyt / de Coup. neemt een plaets van haer by-
anden die haer verbondt breken / en goet en bloet vernielen /
ergo de Koninck mach syn verbont aen syn vrienden breken /
en

en haer Angola af-nemen / daer hy verciact dat hi ge- leet
is dat syn onderdanen in Brasyl rebolteren tegen de Co. hy.
daer op gaet hy / en neemt haer selfs Angola af ; is dat niet
wel syn excusen bevesticht / sulcke maximen van staet en ken
ick niet / en wort oock hy niemant voor goet gekeurt / maer
wel datse gedaen hebben als ontrouwe Bontgenooten ghe-
went zijn / en hoe nootsakelijck ons dat is te wreken / en hoe
rechtveerdigh wy 't mogen / en moeten doen / kan al de werelt
oordeelen. Vorder's sustineert en schryft men dat men de
Conquesten vande Comp. in Brasyl hercoopen sonde aen de
Croon Poortegael / en de gerrbolteerde van dien / soo dat ge-
raetsaem waer soo sonden de Bont-genooten niet desen staet
in alliancie staende / de Onderdanen van de selve / wanneer se
occasie en proffijt sagen / deselve altoos over-vallen / en alst
haer wel geluckte / haer Conquesten soecken af te koopen.
ick wilde datmen daer eens een fatsoenelijck exempel af
toonde / t sou oock een groote eer voor onsen Staet zijn / dat
sy haer Onderdanen diese beschermen koften / lieten vallen
in handen van onse vyanden ; maer wie siet niet dat dese
Schryvers zijn verbaesterde Nederlanders / haters van 't
welbaren van onsen Staet / en des Compagnies Pensiona-
risen van Poortegael / die (soo het haer moghelijck waer)
gaerne (door het ingeven van Poortegael) eenige van onse
brave Officieren in het vergiftigh Brasyls-Schuyt praet-
sen / tegen onse goede Ingeletenen soecken hatelijck te ma-
ken / ende met vele valsche Calumnien te lasteren / maer laet
haer eens insien hoe dat sy 't in Brasyl hebben gemacckt / en
hoe schandelijck men haer heeftt huys gesonden / ja mogen
Godd / en de Justitie dancken / dat sy elken daer af hebben
gebracht / ende nu alhier in haer eygen Vaderlant den bloo-
den hypocrijt spelen.

Maer let de verder sustinnen / de Comp. is / en wort qua-
lijck geregeert / seyt men / daer wy trecken sy dit besluyt / de
Portogijzen mogen haer Verbont breken / en 't staet haer ver-
alles

alles afte nemen watse kan / waerse proffijt aen-siet / en
t haer geraden dunckt. Soo de Comp. qualijck geregeert
is geweest / en noch is / daer ober hebben de Portogijzen voor
haer selfs minst te klagen gehad : met hoe menighvuldige
leugens sy anders willen betoonen / want t is seker / en alle
Brasilische Handelaers die daer in t Lant verkeert hebben/
weten en verklaren dat de Portegijzen altoos meer voordeels
hebben getrocken als de Nederlanders selfs / datse meer zijn
door de vingeren gesien/ meer ghecrediteert/ en in alles meer
sakeur hebben gehad als de Nederlanders / gelijk menigh
woon Brasyls Negotiant kan getuigen/ dat de Portegij-
zen verscheyden reysen soo laugh upstiel is ghegheven/ dat sy
tijt hadden met sack en pack door te gaen na de Bahia, en de
geen die haer crediteerden toe te laten sien / en t en waer dat
de principale hoofden van de Portegijse Rebellien / soo veel
credijt niet ghchadt hadden / sy en souden soo veel Connen
Gouts niet ten achteren-zijn aen de Comp. / daer sy gheen
raet toe van betalen wetende/ door haer debausche/ oorsaeck
genomen hebben tegen de Comp. te revolteren / en sy op een
nacht als een tweede Parijsche Bruyloft te betalen / maer
Godt verhoedent / soo dat indien de Portegijzen soo veel vry-
heyt en voordeelen niet gehad en hadden/ het hadt tot de re-
volte noyt gekomen/ maer haer groot credijt maecten haer
gedebauscheert/en hooberdigh/ en hoe het sommige Regen-
ten vertoont wiert/ datse soo souden varen / kosten t niet aen-
nemen dat de Portegijzen haer met sulcke Schelm-stucken
souden betalen/soo dattet daer oock niet en leyt.

Dat de Compagnie in veel andere deelen qualijck ghere-
geert is / en noch wort / dat heeft de Revolte der Portegij-
zen niet ver oorsaeckt/ oock haer int minste niet aen-gact/ we-
ten haer V. M. oock wel/ maer vertrou/ de selve sullent soo
Bedrisseren/ dattet sal in't vallen tot een extraordinaris ge-
norghen van alle Hooghe en lage Participanten / en een
volkoonen contentement van al haer getrouwe Onderfae-
ten /

ten/maer wy weten oock dat wel/ dat vele vrome Regenten
van dien/soo in de Politie/ als Melitie schandelijck belogen
worden/ en dat de Portegijzen maer voor hebben de self de
oneenigh en moedeloos te maken/ ghelijck haer heel werck
daer op aen leyt/om alles int verwer te helpen/ op dat sy de
stukken soudent mogen op-rapen/ doch t redresseren van de
Comp. en staet niet aen de Portegijzen/ noch aen haer voor-
standers/maer aen haer **H. M.**

Maer examineert nu eens het tractement vande Portegijzen
over d' onse/ en sien wy eens in hoe vriendelijck en fijn
dese Lupden zijn/die soo klagen d' onse getrackteert hebben/
Wy hebbense immers op haer versoek en in haer eersten
af-bal tegen Spangien/versien met een Vloot soo machtich
en suffisant dat geen Koninck hoefde te wijcken/deselve haer
upt een enckele genegentheyt en affectie toe- gesonden/maer
hoe zijns ghetrackteert? Ons volck dat sy te Landt ghe-
bruyckten/ hebbense in verscheyden resconteren schandelick
verlaten/selvs vermoordt/ en al waerse Victoory bevochten/
benyt/ en waerse de selve maer aen d' een zy kregen/ schan-
delijck van kant geholpen/de Schepen gearresteert/ t volck
door quade betaling doen verlooopen/de Schippers gedwon-
gen door armoedt en ellenden/ Schepen/ Seplen/ Anckers/
en Touw-werck te verkoopen/ en niet ellenden t huys laten
komen/soo dat de meeste part bieder geweest zijn Doortegael
verbloecten. Ja't is gebeurt dat een Boots-gesel binnen
Lisbona upt onse Schepen komende/ langhs de Wal gaen-
de/ van een Portegijs (die hem nevens hem voeghde) met
een Ponjaert van onder door hem Mantel door-steeken/en
soo vermoort is/sonder datter een Haem nae krapde/en sulcx
zijn geen leughen-praetjes als ons de Portegijzen van haer
quaet tractement wijs maecken/maer daer zijn noch Per-
sonen in t leven die sulcx gesien hebben/ onder ander een ver-
naemt persoon die aldaer in de Hollantsche Vloot al vry een
aensienlijcke bedieningh hadt/ en soo ick niet anders weet

op dese upz noch in 't leven is/ en in onsen staet in een by aen-
senlijcken dienst is/ die 't niet syn oogen gesien heeft/ en als
noch bewijzen kan/ is dit dan niet sijn volck/ dat nu dus wil
klagen? Die sulcke wreetheden hebben begaen doen haer
't water op de lippen stont/ en gereet was de keel in te loopen/
wiens oogen zijn dan niet gheopent datse noot goet uit sin-
gehadte hebben/ of noch hebben/ en wie siet daer haer boosen
haet niet in tegen onse natie/ en 't en waer datse daer han-
delen niet nootsaeckelijck van doen hadden om haer desen-
nen te vorderen/ sy soudent al van 't selfde soep hebben/ want
Poortegaels oogmerck is alleen gheweest / en is als noch/
ons upt gheheel Brasyl te helpen / sulckr ghetuyghen oock
meenichvuldich gheinterspieerde adopsen: Jae de groote
die doch in Poortegael de Meester maecten / derben wel
ront upt segghen / liever half Poortegael als Brasyl ver-
looren/ en de dagelijckse experientie toont ons daer de waer-
heyt wel ghenoech af.

Wat groote debouren tot groot voordeel van desen Staet/
en tot een wonder vooz de ooghen der werelt/ dese Compag-
nie heeft aen ghenomen teghen soo grootten Monarch / en
oock gheluckich upt-ghevoert / en alsoe door diverse van
desen Staedt ghewent is / noch in verscher memoire; selck
al de menichvuldich en vergeessche rochten heeftse niet een
onverdooten arbeyt door-ghebeeten/ en ghestadich al we-
doende geweest op een nieu/ tot een onuytspreckelijck scha-
de van onsen alghemeenen Vyaant / Jae soodanich dat sy
als een Oxloogh alleen op haren hals in die ghewesten ghe-
voert heeft/ sulckr dat hy de neepen van dese Comp. en hant
Clauwen / in sijn hart-aderen boelende slaen / Ock Jn-
dien heeft laten dypben/ alles op dat hy doch dabbende krach-
ten teghen dese Comp. mocht aenvoeren / daer reghen soo
machtighe Vlooten upt-gherust / de selve soo versien met
Boots-Volck en Soldaten / datse sufficient wieren ghe-
oordeelt heele Provintien t over-compelen / doch Godt
heeftse

heeftse door dese Comp. te niet ghemaect / en sijn groote
deseynen daer mede van desen Staet ghekeert / en soodanich
sijn middelen uptgheput / dat hy machteloos was den Oor-
loogh in't Needer-landt met vigen te voeren / hoedanich
sulckx de Vyanden vande Comp. oock willen ontkennen /
soo heeft het Godt soo klaer doen blijcken / dat sulckx de hee-
le werelt oordeelt / Iac selfs vyeemde Potentaten sulckx by
mondich verclaren / ghelijck den Heer Graeve d' Abaur /
Afghesant vanden Croon Vranckrijck / in seckere Pro-
positie wel ter deghen uytduckte / seggende: dat Godt de-
sen Staet gelegent hadde met twee uytsteekende Starren
aenden Hemel / daer by verstaende d' Oost en West-Indische
Comp. en dat nootlaeckelijck was die twee tegen alle Vy-
anden te meyntereeren / dat Spangien Oost-Indien hiel
als een Croetel-Kint / maer West-Indien als wettich en ey-
ghen Soone / soo dat oock Vranckrijck 't verwer des Kon-
nuckx siende door 't afnemen van een silver Vloot / (en dese
Landen daer door een dobbelde herte kypgende / hem voort
den Vos en Welaf naemen / daer door syne laecken soo
ontfelt raecten / dat hem alles in't verwer liep) heeft het
selve de Wapenen met ons teghen den alghemeenen Vyant
aenghenomen / en dat niet sulcken gheluckighen succes
teghen den alghemeynen Vyant ghekeert.

De Hegeerders vande Comp. nevens der selver Hooghe
en laghe Participanten / hebben als noch gheduprich booz
ooghen / wat Heerelycke toefegginge en hulpe hare H. M.
de Comp. ghetoont hebben / en noch toonende is / niet twy-
felende of hare H. M. sullen 't van dage tot dage naeckter en
klaerder de valsheden der Portegijzen siende / met soo veel
meer eer en grooter macht assisteren / ghelijck der selver He-
geerders / oock hooge en lage Participanten / tot allen bereypt
zijn het selve met alle behoorelycke danckbaerheyt te erken-
nen / want wy hebben (Godt lof) noch macht en middelen
genoech / haer ontrou verræet te betaelen / Spangien hebben
wy

wy de maet ghestelt / en vreebe doen maecten naer ons wel
behatgen / wy sullent met Godts hulp Doortegael (noch
maer een berent rijk / en dat van alle kanten sijn Wyant te
wachten heeft) oock wel doen / wy hebben een rechtveerdi-
ge saecke voor die de heele Werelt niet anders oordelen kan /
en daer Doortegael selfs of overtuycht is.

Veel eerlycke vrome patriotten verklaren roit uyt / en
oock met waerheyt / datse haer penninghen in dese Comp.
hebben gheleyt / niet soo seer siende op haer eyghen profijt/
als wel op de afbreuck vanden Alghememen Wyandt / en
voorstant van haer lieve Vaderlant / dieter oock noch van
eersten af tot op desen dach toe hebben ingehouden / hoe wel
vele Schryvers daer mede spotten / doch 't is daer uyt goet
te vertrouwen datse noyt by haer sulcke liefde tot haer Va-
derlant niet gevoelt en hebben / en dien-volgende daer oock
soo niet af oordeelen konnen / ghelyck 't met haer oock wel
blijckt aen 't schryven tegen de Comp. / de Heydenen soudent
groote redenen hebben teghen ons te protesteren / datse door
ons gesmaect hebbende de rechte kennisse Christo Jesu nu
verlaten wierden tot een roof van haer bloet-dorstige wyand-
ten/diese naer Ziel en Lichaem soecken te beschadigen / en
altoos getracht hebben / oock niemant die met een bedaert
ghemoet oordeelt/kan anders oordeelen/of de Compagnien
van Oost en West-Indien hebben onsen hooft-wyant eerst
tot reden ghebracht / gelijk insonderheyt vande West-In-
dische Comp. kan gesept werden / en wanneer alle haet en
rijt tegen de selve Comp. eenmael sal rusten / en ons Nako-
melingen niet en onpartijdigh ghemoet de handelinghe der
selver Comp. hoozende / en lesende / met der waerheyt onder-
binden sullen.

Dat eenigh Schryver van fatsoen eens voor den dagh
komt / dewyl men dus wil dat alles verkocht wort / die met
vaste argumenten sonder passie eens toonde dat eenigh Po-
tentat of Republyck heele Conquesten van seven machtige
Provintien verkoopt / of verkocht heeft aen de Verraders / en
meyn-

treyn-ediſſe Rebellen van de ſelbe / waer van de ſondamen-
 ten getraſt leggen in 't goet en bloet van haer getrouwte On-
 derdanen / hoe liberael in tijt van noot (dat Godt verhoede)
 dat de vromme Ingeſetenen van deſen Staet ſou maken / om
 haer gelt weder in dierghelijcke noot (als onſen Staet doen
 was als men de Comp. oprechte) upt te ſchieten / en ſoo
 heerlijcken macht te water en te Lande teghen den algeme-
 nen / upt de Beurs bande oprechte Patriotten en ingheſete-
 nen van deſen Staet te krygen ſoude zyn / konnen alle recht-
 ſinnige oordeelen / ic vertrou oock dat de meſte part de moet
 daer door wel degelyck wert uptghebluſt / en hoe deerlyck
 in tijt van noot (dat Godt verhoede) ons ſulckx ſou opbre-
 ken / wanneer yder onluſtich ſou zyn ſijn gelt op ſoo een
 mannier weer te waghen / is ten hooghſten te bedencken ;
 maer wie ſiet niet of deſe Luyden die ſoo ſeecker en aſſeurant
 weten te oordeelen / dat het *Recif* in 12 Maenden door ac-
 coort of geweld / in Doortegaels handen ſal zyn / datſe of Pen-
 ſionariſen van Doortegael zyn / en Vyanden bande Comp. /
 of ten alder-naeuſten correſpondentie mette ſelbe houden / en
 ſoo veel alſt mogelyck is / door haer ſchryben daer toe ſoe-
 ken te brengen / want waerom moet het nootſakelyck in 12
 Maenden in Doortegaels handen zyn? haer H. M. nemiens
 immers aen te beſetten voor 12 Maenden / ſenden daer 12
 Schepen / oock noodige Vuyres / en Ammunitie naer toe / tis
 voorwaer anders niet dat deſe Luyden voor hebben / als om
 alle Participanten / en Negotianten / die derwaerts hande-
 len / moedeloos te maken / en ſoo met haer bedriegeryen om
 den thyn te leyden / maer wy hopen sy ſullen anders ſien /
 en haer H. M. het werck eens te degen by de hant nemen / en
 al deſe Luyden haer ſuſtenuen / en legghen vals marcken /
 want immers is daer ten hooghſten aen gelegen / dat men
 ſoo veel Weduwen / en Weeſen / en erlijcke families in deſen
 Staet behoudt / en den Portegijs ſyn ontrouw betaelt : ſet
 maer genomen den Staet en was niet gehouden / noch ſoo
 naeu

naem verbonden aen de Comp. ende Participanten van
dien / als eenighe sustineeren / hoe wel overbloedich con-
tract is bewesen / soo ist immers in allen ghebal nootlaec-
kelijck voor onsen Staet selfs / want doen men de Comp.
oprechte / oordeelde alle verstandighe dat / dat de rechte
wech was / en de rechte plaets daer men ons vast moft hou-
den / en dat dat de rechte Comp. was die meenichte van
neeringhen in desen Staet kost gaende houden / en doen
floreren / de reeden daer van sijn oock voor desen wytlou-
pich bewesen / onnodich meer te verhalen / en even deselve
redenen die wy daer doen toe hadden / hebben wy als noch.
Ja septmen / t zijn geen Onderdanen van desen Staet/
maer dese luyden beschamen haer selfs / want sy weten niet
te seggen wat het dan sijn / maer soo dat geen Onderdanen
sijn die desen Staet moet mainteneren / die alles watse voor-
nemen / doen op en in den naem van desen Staet / oock voor
een groot ghedeelte tot proffijt van desen Staet / als altoos
gedaen hebben af-breuck aen de byanden van desen Staet/
op den naem van Onderdanen van desen Staet / daer d' In-
woonderen van desen Staet haer goederen vertrouwen als
onder de bescherninge van desen Staet / en aen mede-borge-
ren van desen Staet / daer weer van daen krijgen in desen
Staet / Volc / en Schepen aennemen op den naem van haer
H. M. appelleren aen desen Staet / haer gelt en goet wagen/
op datse de byanden van desen Staet souden vernielen / en
alle af-breuck doen / soo dat geen Onderdanen sijn van de-
sen Staet / en soo men die niet moet mainteren / soo ken icker
geen / en t is meer als tijt als voor- gesept is / dat dan sulcke
luyden in tijt van noot als men weer soo een Comp. sou wil-
len oprichten / haer gelt t huys houden / op datse niet onnut
haer gelt verliesen / en bespot toe werden / gelijk nu van dese
Portugijse voor-schrijvers geschiet / maer wy vertrouwen
en sien dat het hare H. M. anders op-nemen / als dese lieden
haer soecken wijs te maken / ende verhoopen datse het selve
van dage tot dage meer en meer sullen voor al de werelt too-
nen /

nen/ hoe veel haer aen dese Comp./ en de wel-baert van dese
 Comp./ en der selver getrouwer Onderdanen / gelegen is/
 die nu door-seker vertrouwen / datse sullen maintaineren en
 blijven maintaineren tegen alle hare vyanden / ghelijck wy
 oock den grooten Godt van herten willen bidden / dat hy
 haer *H. M.* ghelijck tot noch toe / wil bystaen in alle hare
 raetslagghen/ met den geest der wijsheyt / dapperheyt/ en bo-
 ven al spner Goddelijcker vrees / A M E N.

C O R O L L A R I A ,

O F T E

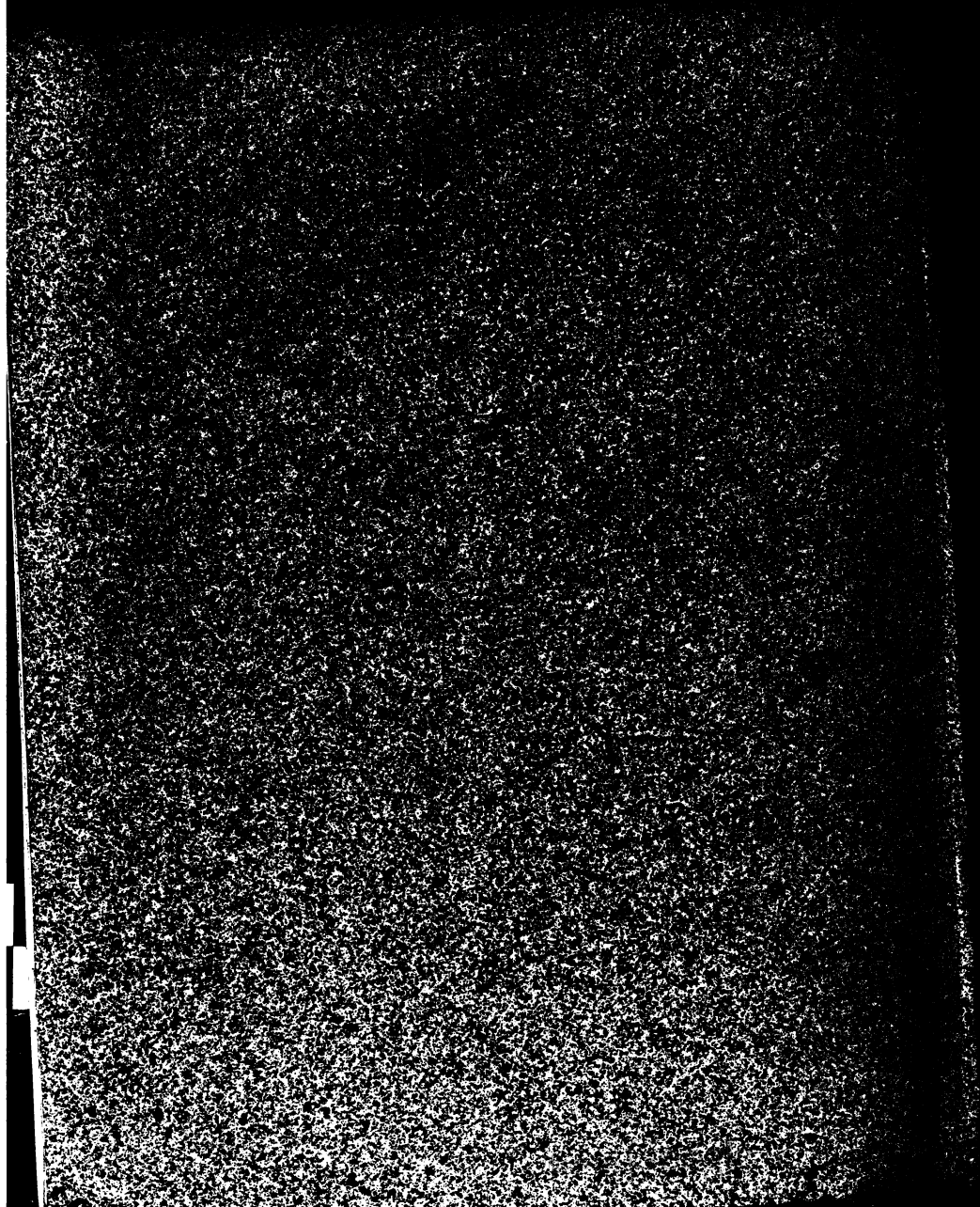
T O E - G I F T .

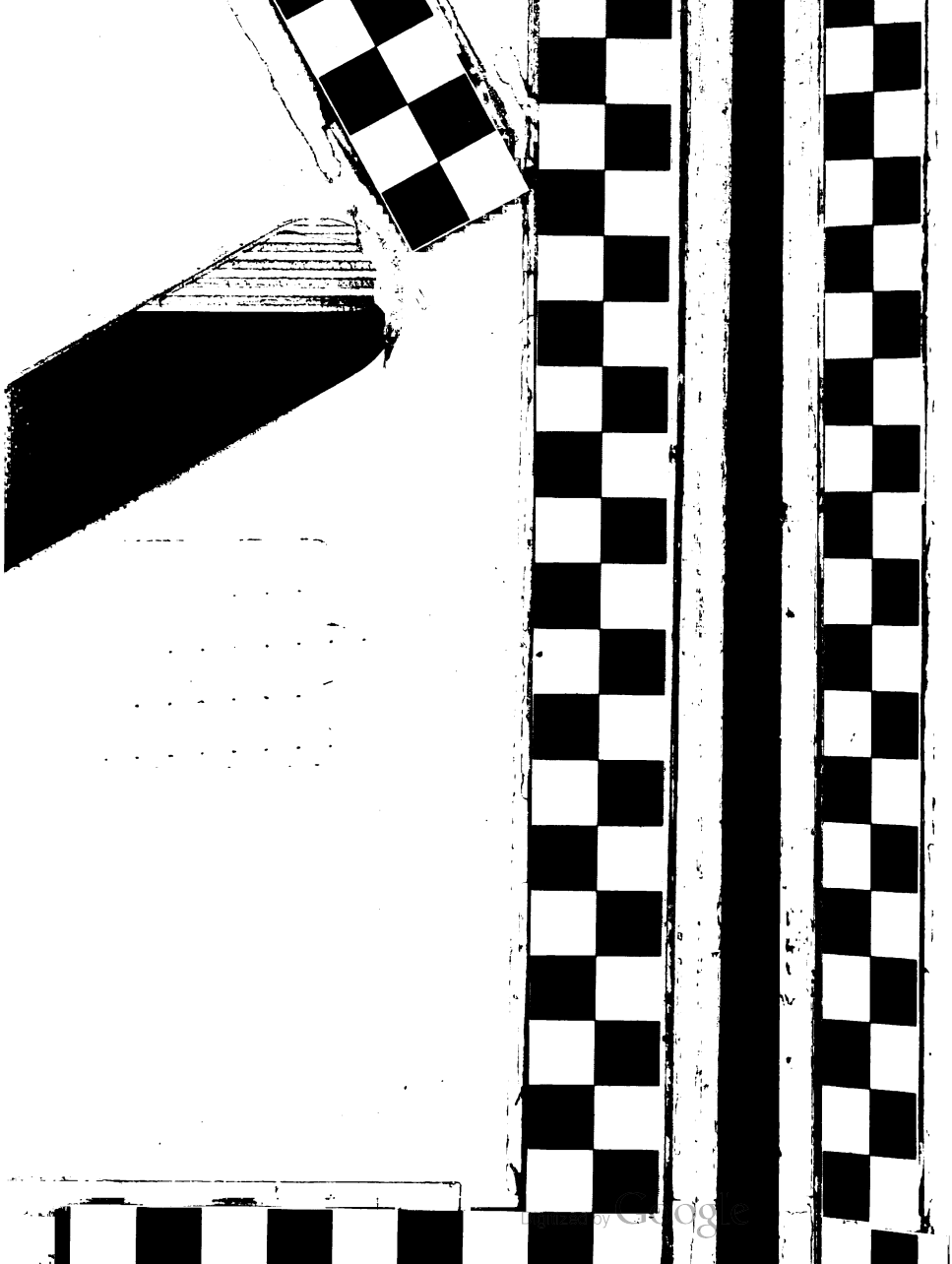
1. **I** Nde *Maranhaon* hebbense onse Soldaeten op de *Ingenios* leggende, gans moordadigh vermoort.
 2. **Sy** hebben den Commandeur vande Compagnie van Hans van Brëemen, nevens den Predicant van Poelen tegast genoot, en vergift in ghegheven, daer van den Commandeur ghestorven is.
 3. Den dooden Manhaften Admirael Jof, hebbense op't Eylant *Sant Tomée* op-gegraven, en schandelijck mishandelt.
 4. Achter de Caep *Smt Augustijn*, hebbense in de 30. Brasilianen (boven beloften) schandich vermoort.
 5. *Vidal* (voor de revolte) deboufcheerde de principaelste vande Provincie van *Pharnanibuco*, haer doende teyckenen een gheschrift dat hy vande *Bahia* ghebracht hadt, en dede door den Bisschop een eeuwighe verdoemenis uyt-spreecken over die yets ontdeckte; 't selve dede hy in *Goyane*, en *Parai-ba*, onder 't pretext van sijn Vader te besoecken, gelijk de ge-executeerde Portugijs int Jaer 1645. op't *Recif* verklaert heeft.
- E I N I S.

1. Die erste Aufgabe ist die Feststellung der
 2. Die zweite Aufgabe ist die Feststellung der
 3. Die dritte Aufgabe ist die Feststellung der
 4. Die vierte Aufgabe ist die Feststellung der
 5. Die fünfte Aufgabe ist die Feststellung der
 6. Die sechste Aufgabe ist die Feststellung der
 7. Die siebte Aufgabe ist die Feststellung der
 8. Die achte Aufgabe ist die Feststellung der
 9. Die neunte Aufgabe ist die Feststellung der
 10. Die zehnte Aufgabe ist die Feststellung der

1. Die erste Aufgabe ist die Feststellung der
 2. Die zweite Aufgabe ist die Feststellung der
 3. Die dritte Aufgabe ist die Feststellung der
 4. Die vierte Aufgabe ist die Feststellung der
 5. Die fünfte Aufgabe ist die Feststellung der
 6. Die sechste Aufgabe ist die Feststellung der
 7. Die siebte Aufgabe ist die Feststellung der
 8. Die achte Aufgabe ist die Feststellung der
 9. Die neunte Aufgabe ist die Feststellung der
 10. Die zehnte Aufgabe ist die Feststellung der

nen/ hoe veel haer aen dese Comp./ en de wel-baert van dese
 Comp./ en der selver getrouwer Onderdanen / gelegen is/
 die nu voor-seker vertrouwen / datse sullen maintaineren en
 blijven maintaineren tegen alle hare vyanden / ghelijck wy
 oock den grooten Godt van herten willen bidden / dat hy
 haer *H. M.* ghelijck tot noch toe / wil bystaen in alle hare
 raetslaghen/ met den geest der wijsheyt / dapperheyt/ en bo-
 ven al syner Goddelijcker blyfse / A M E N.

C O R O L L A R I A ,

O F T E

T O E - G I F T .

1. **I** Nde *Maranhaon* hebben se onse Soldaeten op de *In-
genios* leggende, gans moordadigh vermoort.
2. Sy hebben den Commandeur vande Compagnie van
 Hans van Breemen, nevens den Predicant van Poelen
 te gast genoot, en vergift in ghegheven, daer van den Com-
 mandeur ghestorven is.
3. Den dooden Manhaften Admirael Jos, hebben se op 't
 Eylant *Sant Tomée* op-gegraven, en schandelijck mishandelt.
4. Achter de Caep *Sint Augustijn*, hebben se in de 30.
 Brasilianen (boven beloften) schandich vermoort.
5. *Vidal* (voor de revolte) debouscheerde de principael-
 ste vande Provincie van *Pharnambuco*, haer doende teycken
 een gheschrift dat hy vande *Bahia* ghebracht hadt, en dede
 door den Bisschop een eeuwighe verdoemenis uyt-sprecken
 over die yets ontdeckte; 't selve dede hy in *Goyane*, en *Parai-
ba*, onder 't pretext van sijn Vader te besoecken, gelijk de ge-
 executeerde Portugijs int Jaer 1645. op 't *Recif* verklaert heeft.

E I N I S.

[illegible]

